

PAPER DETAILS

TITLE: Kemanda Dogaçlama Uygulamalarına İlişkin Öğrenci Görüşleri

AUTHORS: Ayse Çağlak,Mehmet Akpınar

PAGES: 1675-1694

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3716015>

Kemanda Doğaçlama Uygulamalarına İlişkin Öğrenci Görüşleri* **

Student Opinions on Improvisation Practices in Violin

Ayşe ÇAĞLAK¹, Mehmet AKPINAR²

¹Hitit Üniversitesi, Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Müzik Bölümü, aysecaqlak@hitit.edu.tr

²Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, makpinar@gazi.edu.tr

Makale Türü/Article Types: Araştırma Makalesi/ Research Article

Makalenin Geliş Tarihi: 08.02.2024

Yayına Kabul Tarihi: 01.05.2024

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, keman öğrencilerinin kemanda doğaçlama uygulamalarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Araştırma, kemanda doğaçlama uygulamalarına yönelik farkındalık oluşturma bakımından önemli görülmektedir. Nitel bir çalışma olan bu araştırma, bir durum çalışması olup, elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, keman öğrencilerinin çalgıları ile doğaçlama yapmalarının; onların yaratıcılık, tonalite, müzikalite, çalgıya hâkimiyet, özgürlük, farklı bakış açıları ve teknik gibi becerilerini geliştirerek çalgıyı daha iyi icra etmelerine olanak sağlayacağını ve bu sebeple doğaçlama uygulamalarının keman eğitiminde yer alması gerektiğini ancak keman ders saatlerinin bu tür çalışmaların yapılması için yeterli olmadığını düşündükleri sonuçlarına ulaşılmıştır. Elde edilen bulgulardan çıkarılan sonuçlar doğrultusunda, söz konusu becerilerin geliştirilmesi ve bu sayede çalgılarını daha iyi icra etmelerine olanak sağlanması amacıyla, doğaçlama çalışmalarına keman ve diğer bireysel çalgı eğitimlerinde de yer verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Keman, Doğaçlama, Doğaçlama Uygulamaları, Kemanda Doğaçlama

ABSTRACT

The aim of this research is to determine violin students' views on improvisation practices in violin. The research is considered important in terms of creating awareness about improvisation

* **Alıntılama:** Çağlak, A. ve Akpınar, M. (2024). Kemanda doğaçlama uygulamalarına ilişkin öğrenci görüşleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44(2), 1675-.

** Bu makale, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde ikinci yazar danışmanlığında, birinci yazar tarafından hazırlanan doktora tezi kapsamında toplanan verilerden üretilmiştir.

practices in violin. This research, which is a qualitative study, is a case study and the data obtained were analyzed by content analysis method. In line with the findings obtained, it was concluded that violin students think that improvising with their instruments will enable them to perform the instrument better by improving their skills such as creativity, tonality, musicality, instrument dominance, freedom, different perspectives and technique, and for this reason, improvisation practices should take place in violin education, but violin lesson hours are not sufficient for such studies. In line with these results, recommended that improvisation practices should be included in violin and other individual instrument education in order to develop these skills and thus enable them to perform their instruments better.

Keywords: Violin, Improvisation, Improvisation Practices, Improvisation on Violin

GİRİŞ

Özü gereği kuramsal olmayan yapısı ile keskin bir tanımlama yapmanın yanıltıcı olabileceği doğaçlama, sürekli değişmesi ve yeniden uyarlanabilmesi bakımından icracıya büyük bir özgürlük alanı sağlayan bir performans türüdür. İcracının içinden geldiği gibi hazırlıksız olarak o an ifade etmiş olduğu müzikal düşünceler; o ana kadar sahip olduğu bilgi, birikim, deneyim ve belli bir form anlayışı sonucunda ortaya çıkar. Çoğunlukla sanat alanlarında uygulanan doğaçlama çalışmalarının, başta yaratıcılık olmak üzere bireye kazandırdığı birçok beceri bulunmaktadır. Bunlara; uygun bağlamlarda yaratıcı ve eleştirel düşünmeyi sağlaması, duyulan ezginin armonik takibinin yapılması, işitme eğitiminin geliştirilmesi ve bireyin kendine ait seslendirmiş olduğu ifadeler sayesinde içsel motivasyonunu artırması açısından müzikal kimliğini olumlu anlamda geliştirmesine olanak sağlaması örnek verilebilir. Müzisyenlerin içsel kaynağından gelen müzikal düşünce ve fikirler, doğaçlama becerisinin gelişmesi ile anlamlı bir şekilde ifadelere dönüşür. “Bu açıdan düşünüldüğünde, doğaçlama müzikal ifadenin kalbidir ve her tür ve düzeyde müzik öğretimi ve müfredatı için temeldir” (Azzara, 1993, s. 330). Doğaçlama eğitimi ile öğrencilerin üst düzey müzik düşünme becerileri gelişebilmektedir. Bireye sağladığı bu kazanımlar dolayısıyla, müzik eğitiminde önemli bir yeri olan doğaçlama çalışmalarına, genellikle notaya bağlı kalınarak yürütülen klasik çalgı eğitimi anlayışı içerisinde yeterince önem verilmediği görülmektedir. Bu doğrultuda doğaçlama yapmak isteyen icracıların kendi çabaları doğrultusunda doğaçlama becerilerini geliştirdikleri söylenebilir. Çalgı eğitiminin bir parçası olarak öğrencilerden doğaçlama yapmalarını istemek, bir öğrencinin müziğin

yapılarını amaç ve anlamla zihinsel olarak tasarlama yeteneğini makul ölçüde artırır (Azzara, 1993, s. 330).

Kişinin akış içerisinde var olarak özgün bir şekilde kendini ifade etmesinde ve farkındalığın geliştirilmesinde son derece etkili olan doğaçlamayı, katı bir metodolojik veya pedagojik tarzda öğretilecek bir ürün olarak görmek yerine, öğrenme özgürlüğü ve kendini gerçekleştirme yolunda teşvik edilecek bir süreç olarak değerlendirmek daha doğru olacaktır. Doğaçlama yapmak için atılan ilk adım, müzisyenlerin genellikle aşına olduğu müzik türünde yapmış olduğu denemelerden oluşmaktadır. Kimileri kendi kendine yaptığı bu denemelerle bir hayli seviye kat ederken, kimileri güzel bir ezgi oluşturamadığı ya da aklına farklı fikirler gelemediği için doğaçlama yapamadığını düşünerek denemeyi bırakmaktadır. “Oysa doğaçlama doğru yönetime rastlayacak kadar şanslı olan herkes tarafından kolaylıkla öğrenilebilir; doğaçlama becerisinin zorlu bir yoldan geçilerek edinilmesi şart değildir” (Bailey’den aktaran Kaplan, 2017, s. 14).

Bazı uygulama alanları, geleneksel müzikler ve doğaçlamanın düzenli olarak kullanıldığı caz müziği dışında, doğaçlamaya çalgı eğitimi içerisinde yeterince yer verilmediği bilinmektedir. Klasik çalgı eğitimi içerisinde ideal olan notada yazılı olana bağlı kalmaktır. “Ancak bu idealde yorumlama yaratıcılığı, müzikal atakları çoğu zaman geri plana iten soğuk bir akademik yaklaşıma yöneltmiştir” (Say, 2005a, s. 297). Azzara (1993), çalgı eğitiminde büyük ölçüde göz ardı edilen doğaçlamaya dair farkındalık ve beceriler kazandırmak adına doğaçlama çalışmalarına ilişkin birçok deney yapmıştır. Bu deneyler doğrultusunda, doğaçlama ile temel çalgı performansı arasında bir bağlantı görmüş ve doğaçlamanın çalgısal müzik öğretiminin temeli olması gerektiğini düşünmüştür. Bailey (2011), her türlü katı klasik eğitimin, doğaçlama için büyük bir engel olduğunu ifade etmiştir (s. 99). Yalnızca teknik odaklı bir çalgı eğitimi, öğrencilerin kendi seslerini, duygularını ve ezgilerini keşfedip ortaya çıkarmalarına engel olabilmektedir. Bu türden bir eğitimde yer alan öğrencilerin ise, doğaçlama performansında zayıf olması muhtemeldir.

Uluslararası sanat müziğinde yaklaşık 600 yıldan beri var olan ve ses olanakları oldukça zengin olan keman çalgısı, caz müziği ve geleneksel müziklerin çoğunda yer alarak

evrensel nitelikte bir çalgı olduğunu kanıtlamıştır (Say, 2005b, s. 255). Keman eğitimi içerisinde, belirlenen bazı hedefler ve bu hedeflere yönelik davranışların kazandırılması için uygulanan etüt ve eserler vardır. Belirlenen hedef davranışlara bakıldığında, yaratıcılığın geliştirilmesi durumunun bunlardan biri olmadığı görölmektedir.

Problem Cümlesi

Araştırmanın amacı doğrultusunda oluşturulan problem cümlesi şu şekilde belirlenmiştir: “Keman öğrencilerinin kemanda doğaçlama uygulamalarına ilişkin görüşleri nasıldır?”

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı keman öğrencilerinin kemanda doğaçlama uygulamalarına ilişkin görüşlerini belirlemek ve analiz etmektir.

Araştırmanın Önemi

Araştırma, kemanda doğaçlama uygulamalarına ilişkin farkındalık oluşturulabilmesi ve bundan sonra yapılacak bu ve benzeri çalışmalarda araştırmacılara yol gösterebilmesi bakımından önemli görölmektedir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören ve gönüllü olarak araştırmaya katılmayı kabul eden 7 keman öğrencisi ile sınırlandırılmıştır.

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeline, çalışma grubuna, veri toplama araçlarına, veri toplama araçlarının geliştirilmesine ve verilerin çözümlenmesi ve yorumlanmasına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Nitel araştırma yöntem ve tekniklerinin kullanıldığı bu çalışma, keman öğrencilerinin kemanda doğaçlama uygulamalarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesine yönelik bir durum çalışmasıdır. Durum çalışmasında “bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler, vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır” (Yıldırım ve Şimşek, 2016:73).

Çalışma Grubu

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalında (2021-2022 bahar dönemi) öğrenim gören, gönüllü 7 keman öğrencisi bu araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Keman öğrencilerinin kemanda doğaçlama uygulamalarına ilişkin görüşlerine ulaşmak için, görüşme tekniği uygulanmış olup, bu teknik doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur. “Bu teknikte araştırmacı tarafından hazırlanan sorular üzerinde yanıtlayıcının kısmen düzeltme, düzenleme hakkı vardır. Sorgulayan ve yanıtlayan, bazı soruları birlikte yeniden düzenleyebilirler” (Sönmez ve Alacapınar, 2019:187).

Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi

Araştırmacı tarafından hazırlanan ve 15 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu, amaçlanan bilgilerin ölçülmesi, anlaşılabilirliği ve içeriğe uygunluğu bakımından değerlendirilmek üzere üç farklı alan uzmanı tarafından incelenmiştir. Uzmanların değerlendirmeleri sonucu, görüşme formundan hiçbir madde çıkartılmamış, ancak

dokuz soru düzeltilerek 15 soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formu son hâlini almıştır.

Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Çalışma grubuna yönelik hazırlanan görüşme formunun uygulanması sonrası, elde edilen verilerin çözümlemesinde içerik analizi yöntemi uygulanmış olup, nitel araştırmaya anlam, ayrıntı ve derinlik kazandırmak için kodlama ve temalara yer verilerek, benzer ve farklı özellikler saptanmıştır. “İçerik analizi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir teknik olarak tanımlanır. Metin veya metinlerden oluşan bir kümenin içindeki belli kelimelerin veya kavramların varlığını belirlemeye yönelik yapılır” (Büyüköztürk vd., 2022, s. 258).

BULGULAR

Bu bölümde, keman öğrencilerinin doğaçlama uygulamalarına ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. 7 keman öğrencisi ile yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular, içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Öğrenciler, Ö1...Ö7 şeklinde kodlanmış olup, ‘f’ keman öğrenci sayısını ifade etmektedir.

Tablo 1. Keman Öğrencilerinin Eğitim Aldıkları Sınıf Düzeyleri

Sınıf			
1.	3.	4.	
f	3	2	2

Tablo 1’de, 1. sınıfta olan 3 öğrenci, 3. sınıfta olan 2 ve 4. sınıfta olan 2 öğrenci olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Keman Öğrencilerinin Yaş Dağılımları

Yaş

	18	20	23
f	2	2	3

Tablo 2’de, öğrencilerden 2’sinin 18, 2’sinin 20 ve 3’ünün ise 23 yaşında olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Keman Öğrencilerinin Keman Çalma Süreleri

Yıl	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7
4					X	X	
5-7	X			X			X
8 ve üzeri		X	X				

Tablo 3’te, öğrencilerden Ö5 ve Ö6’nın 4 sene, Ö1, Ö4 ve Ö7’nin 5-7 sene, Ö2 ve Ö3’ün ise 8 senedir keman çaldıkları görülmektedir.

Tablo 4. Keman Öğrencilerinin Kemanda En Son Çaldıkları Keman Pozisyonlarına İlişkin Dağılımları

Pozisyon	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7
3				X			
4					X		X
5 ve üzeri	X	X	X			X	

Tablo 4’te, Ö4’ün en son 3. pozisyonunda, Ö5 ve Ö7’nin 4. pozisyonunda, Ö1, Ö2, Ö3 ve Ö6’nın ise 5 ve üzeri pozisyonunda çaldıkları görülmektedir.

Tablo 5. Keman Öğrencilerinin Çalgıları ile Doğaçlama Performansı Deneyimleme Durumları

	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7
Evet	X		X			X	
Hayır		X		X	X		X

Tablo 5’te görüldüğü üzere, Ö1, Ö3 ve Ö6 çalgıları ile doğaçlama performansı deneyimine sahip olduklarını, Ö2, Ö4, Ö5 ve Ö7 ise çalgıları ile doğaçlama performansı deneyimine sahip olmadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 6. Doğaçlama Yapan Keman Öğrencilerinin Deneyim Durumları ve Çalıştıkları Müzik Türlerine İlişkin Dağılımları

	Doğaçlama Performans Yılı	Doğaçlama Yaptıkları Müzik Türleri
Ö1	3	*Türk Halk Müziği
Ö3	3	*Türk Müziği *Tonal
Ö6	2	*Rap Müzik *Tonal

Tablo 6’da, öğrencilerin ne kadar süredir doğaçlama performansı sergilediklerine ve hangi müzik türlerinde doğaçlama yaptıklarına ilişkin elde edilen bilgiler yer almaktadır.

Ö1, çalgısı ile 3 senedir kendi kendine doğaçlama yaptığını ve Türk Halk Müziği’nde doğaçlama yapmayı tercih ettiğini ifade etmiştir. Ö3, 3 senedir Türk Müziği ve tonal yapıdaki müziklerde doğaçlama denemeleri olduğunu belirterek bu denemeleri tek başına yaptığını belirtmiştir. Ö6 ise, çalgısı ile 2 senedir doğaçlama yaptığını, genellikle rap müziği ve tonal yapıdaki piyano eserleri üzerinde doğaçlama yapmayı tercih ettiğini belirtmiştir.

Tablo 7. Keman Öğrencilerinin Keman Derslerindeki Doğaçlama Uygulamalarına İlişkin Durumları

	Evet	Hayır
f	-	7

Tablo 7’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan öğrencilerin tümü, keman derslerinde doğaçlamaya yönelik çalışmalar yapmadıklarını ifade etmektedir.

Tablo 8. Keman Öğrencilerinin Doğaçlamanın Müzik Türleri Arasında Köprü Görevi Sağlama Durumuna İlişkin Görüşleri

	Evet	Hayır
f	7	-

Tablo 8’de, araştırmaya katılan öğrencilerin tümünün, doğaçlamanın müzik türleri arasında köprü görevi sağladığını düşündüklerini görülmektedir.

Ö1, bir eseri seslendirirken seslendirilen eserin bazı notaları unutulsa bile, doğaçlama becerisi gelişmiş bir insanın unutulmuş kısımda uygun notalar çalabileceğini ifade etmiştir. Ö2, doğaçlamanın kurallara sıkı sıkıya bağlı bir şey olmadığını ve herhangi bir notaya veya müzik teorisine bağlı olmadığını düşünmekte, bu sebeple doğaçlamanın bir köprü görevi sağlayabileceğini belirtmektedir. Ö3, doğaçlama sayesinde alışılmış bir temanın dışına çıkılabileceğini, bunun da müzik türlerine zenginlik katabileceğini düşünmektedir. Ö4, doğaçlamanın çoğunlukla caz müziğinde yer aldığını ve Aziza Mustafa Zadeh’in doğaçlama ile Azeri kültürünü caz müziğiyle birleştirerek özgün bir müzik oluşturduğunu düşünmekte, ortaya çıkan müziği çok beğendiğini ifade etmektedir.

Ö5 ise, doğaçlamanın farklı şeyler denememizi sağladığını, bunun da yalnızca bir müzik türüne bağlı kalmamızı engelleyerek yeni şeyler üretmemizi ve bir türe bağlı kalmadan doğaçlama yapabileceğimizi düşündüğünü belirtmektedir. Ö6, doğaçlamanın, kişinin duygusuna göre şekillenebilen bir müzik üretim alanı olması sebebiyle müzik türleri arasında köprü görevi sağladığını düşündüğünü ifade etmiştir. Ö7 ise, doğaçlama

sayesinde birbirinden farklı eserler ya da türler arasında köprü kurularak, ortaya birçok türü barındıran özgün bir müzik çıkabildiğini belirtmiştir.

Tablo 9. Keman Öğrencilerinin Doğaçlamanın Birlikte Çalmaya ve Grup Dinamiklerine Etkisine İlişkin Görüşleri

	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7
Evet	X	X		X	X	X	X
Hayır			X				

Tablo 9’da görüldüğü üzere, araştırmaya katılan öğrencilerinden 6’sı, doğaçlamanın, birlikte çalmaya ve grup dinamiklerine bir etkisi olduğunu düşünmekte, Ö3 ise bir etkisi olduğunu düşünmemektedir.

Ö1, orkestra dersinde bir parti kaçırılsa bile, doğaçlama becerisi gelişmiş kimsenin, kaçırılan partinin benzerini çalabileceğini ve bu sayede göze batmayacağını belirtmiştir. Ö2, grupla birlikte yapılan müziklerde, nota olmadan doğalayarak gruba eşlik edebileceğini ifade etmiştir. Ö4, doğaçlama yapan ve yapmayan iki müzisyenin önlerinde nota olduğunda ikisinin de eşit durumda olacağını, ancak önlerinden nota alındığında doğaçlama yapmayan kişinin birliktelik açısından zorlanabileceğini, doğaçlama yapan kişinin ise avantajlı taraf olacağını ve daha rahat eşlik edebileceğini düşündüğünü belirtmiştir.

Ö5 ise, herkesin doğaçlama aracılığı ile farklı şeyler çalarak özgün bir şekilde bir bütün oluşturabileceğini düşünmektedir. Ö6, doğaçlamanın, kişinin duygu ve düşüncelerinin ortaya çıkmasını ve bunun yeni bir şey olarak ortaya çıkmasını sağladığını, bu sebeple birlikte çalmaya ve grup dinamiklerine de olumlu bir etkisi olacağını düşündüğünü belirtmiştir. Ö7 ise, doğaçlama yapmanın kişiyi bireysel olarak geliştirmesinin yanı sıra, teknik ve duyum bakımından da geliştirdiğini düşünmekte ve grup olarak ya da altyapı üzerine müzik yapıldığında da bir uyum sağlanacağını belirtmektedir.

Tablo 10. Keman Öğrencilerinin Çalgıları ile Doğaçlama Yapmalarının Çalgılarını Daha İyi İcra Etme Durumlarına İlişkin Görüşleri

	Evet	Hayır
f	7	-

Tablo 10’da, araştırmaya katılan öğrencilerin tümünün, çalgıları ile doğaçlama yapmalarının, çalgılarını daha iyi icra etmelerine olanak sağlayacağını düşündükleri görülmektedir.

Tablo 11. Keman Öğrencilerinin Çalgıları ile Doğaçlama Yapmalarının Çalgılarını Daha İyi İcra Etme Nedenlerine İlişkin Görüşleri

Tema	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7
Çalgıya Hâkimiyet	X	X			X	X	
Yaratıcılık			X				
Müzikal İfade			X	X			
Özgürlük					X		X
Teknik							X

Tablo 11’de, çalgıları ile doğaçlama yapmalarının çalgılarını daha iyi icra etme nedenlerine ilişkin Ö1 ve Ö2’nin çalgıya hâkimiyet, Ö3’ün yaratıcılık ve müzikal ifade, Ö4’ün müzikal ifade, Ö5’in çalgıya hâkimiyet ve özgürlük, Ö6’nın çalgıya hâkimiyet, Ö7’nin ise özgürlük ve teknik gelişim şeklinde belirttikleri nedenler yer almaktadır. Öğrencilerin, doğaçlamanın en çok çalgıya hâkimiyeti artırması, ardından müzikal ifadeyi geliştirmesi ve özgürlük hissi vermesi nedenlerinin yoğunlukta olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 12. Keman Öğrencilerinin Çalgıları ile Doğaçlama Yapmalarının Tonalite Algılarına Etki Durumlarına İlişkin Görüşleri

	Evet	Hayır
f	7	-

Tablo 12’de, öğrencilerin tümünün, çalgıları ile doğaçlama yapmalarının tonalite algılarına bir etkisi olacağını düşündükleri görülmektedir.

Ö1, aynı tonda farklı partiler çalan iki kişiden birinin, bir notayı yanlış ancak tona uygun çalması sonucu hatasının göze çok batmayabileceği örneğini vererek, doğaçlamanın tonalite algısına olumlu bir etkisi olacağını düşündüğünü belirtmiştir. Ö2, doğaçlamada deneyim kazandıkça hangi tonun ne aldığını düşünmeden direkt çalınabileceğini, doğaçlamanın tonalite algısını hızlandırabileceğini düşünmektedir. Ö3, doğaçlama yaparken zaten bilinen şeyler tekrar edildiği için tonalite algısına olumlu bir etkisi olacağını düşündüğünü belirtmektedir.

Ö4, doğaçlama yaparken çalınan seslerin kulağa hoş gelmesi için bir şeye uyması gerektiğini, notaya bağlı kalarak sergilenen performans sırasında herhangi bir tonalite düşünmekten ziyade yazılan notayı olduğu gibi çalmak ön planda olurken, doğaçlama yapıldığında tonu, nerede ne çalınabileceği düşünülmesi sebebiyle doğaçlamanın tonalite algısına etkisinin önemli ölçüde olduğunu düşündüğünü ifade etmektedir. Ö5, doğaçlama çalarken, çalınan ton içerisinde kalarak o an bir şey üretmenin tonalite algısını geliştirebileceğini düşünmektedir. Ö6 ve Ö7 de, doğaçlamanın tonalite algısına olumlu yönde katkı sağlayacağını düşündüklerini belirtmişlerdir.

Tablo 13. Keman Öğrencilerinin Çalgıları ile Doğaçlama Yapmalarının Yaratıcılıklarına Etki Durumlarına İlişkin Görüşleri

	Evet	Hayır
f	7	-

Tablo 13’te görüldüğü üzere, öğrencilerin tümü, çalgıları ile doğaçlama yapmalarının yaratıcılıklarına bir etkisi olacağını düşündüklerini belirtmişlerdir.

Ö1, doğaçlamayı notaya bakmadan, kişinin kendi müzik, armoni bilgisi doğrultusunda yapması sebebiyle yaratıcılığa olumlu bir etkisi olduğunu düşünmektedir. Ö2, doğaçlamanın kurallara bağlı kalınmadan yapılan bir şey olduğunu, ne kadar az kurala bağlı kalınırsa insanın o kadar hayal gücünün çalışacağını ve dolayısıyla bunun da yaratıcılığa olumlu yönde katkı sağlayacağını belirtmiştir. Ö3, doğaçlama yapmanın,

insanı sürekli ne yapacağına, neyi nasıl çalışacağına ilişkin düşündürdüğünü ve bu sebeple insanı geliştirdiğini ifade etmektedir. Ö4, doğaçlamanın yaratıcılıkla çok yakın olduğunu, isteyen herkesin doğaçlama yaparak bu becerisini geliştirebileceğini ve her gerçekleştirilen her yaratımın da eşsiz olacağını düşünmektedir. Ö5 ve Ö6 da, doğaçlamanın, kişinin içinden gelen duygu ve düşüncelerini ifade etmelerine olanak sağladığı için, yaratıcılıklarına da olumlu yönde etki edeceğini düşünmektedirler. Ö7 ise, doğaçlamanın, zaten bir yaratıcılık ürünü olduğunu ve kişinin yaratıcılığını geliştirmesine yönelik çok müsait bir ortam sağlayacağını düşündüğünü belirtmektedir.

Tablo 14. Keman Öğrencilerinin Çalgıları ile Doğaçlama Yapmalarının Müzikalitelere Etki Durumlarına İlişkin Görüşleri

	Evet	Hayır
f	7	-

Tablo 14’te, öğrencilerin tümünün çalgıları ile doğaçlama yapmalarının müzikalitelere bir etkisi olacağını düşündükleri görülmektedir.

Ö1, bir müzik öğretmeni olarak okulda program düzenlendiğinde, nota yazarken ya da öğrencilere eşlik yaparken müzikalitenin ön planda olması gerektiğini, doğaçlama yapan kişinin hangi müzik türünde çalınrsa çalınsın doğaçlama yapmayan kişiye göre arasında müzikalite farkı olacağını belirtmiştir. Ö2, doğaçlama yapmanın müzikaliteye farklı tonlar arasında hızlı geçiş yapmak, güzel ses rengi üretmek ve keman için yay teknikleri bakımından olumlu yönde bir etkisi olacağını düşündüğünü ifade etmiştir. Ö3 ise, doğaçlama yapmanın öğrenilen tekniklerin uygulanabilmesi, kemandan üretilen sesin kulağa nasıl daha iyi gelebileceği üzerinde düşülmesi bakımından müzikaliteyi olumlu yönde etkileyeceğini belirtmiştir. Ö4, doğaçlama yapan insanın doğaçlama yapmayan bir insana göre daha donanımlı olup müzikalitesinin daha iyi olacağını ve doğaçlama yapan insanın daha iyi bir müzisyen olacağını düşünmektedir. Ö5 ise, doğaçlama yaparken farklı bir ton yakalanabileceğini, daha farklı tınılar seslendirilebileceğini düşünmektedir. Ö6 ve Ö7 de, doğaçlama yapmanın müzikaliteye olumlu yönde etkisi olacağını düşünmektedirler.

Tablo 15. Keman Öğrencilerinin Çalgıları ile Doğaçlama Yapmalarının Ajilite Becerilerine Etki Durumlarına İlişkin Görüşleri

	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7
Evet	X	X	X		X		X
Hayır				X		X	

Tablo 15’te görüldüğü üzere, araştırmaya katılan öğrencilerden 5’i, çalgıları ile doğaçlama yapmalarının ajilite becerilerine bir etkisi olacağını düşündüklerini, Ö4 ve Ö6 ise, bir etkisi olacağını düşünmediklerini belirtmektedir.

Ö1, doğaçlama yapmanın ajilite becerilerine olumlu yönde bir etkisi olacağını düşünmektedir. Ö2, doğaçlamanın sınırsız bir alan olduğunu, her şeyi yapabilme en azından yapmaya çalışma imkânı sağladığını, dolayısıyla doğaçlama yapmanın ajilite becerilerine de olumlu yönde etkisi olacağını düşündüğünü belirtmiştir. Ö3, doğaçlamanın ajilite becerilerini geliştireceğini düşündüğünü, yazılı bir notayı çalmanın da önemini vurgulayarak belirli bir seviyeye geldikten sonra öğrenilen şeylerin doğaçlama yaparken de uygulanmasının mümkün olduğunu belirtmiştir. Ö5 ve Ö7 de, doğaçlama yapmanın ajilite becerilerine olumlu bir etkisi olacağını düşündüklerini ifade etmektedir.

Tablo 16. Keman Öğrencilerinin Çalgıları ile Doğaçlama Yapmalarının Form Algılarına Etki Durumlarına İlişkin Görüşleri

	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7
Evet	X	X		X	X		X
Hayır			X			X	

Tablo 16’da, öğrencilerden 5’inin, çalgıları ile doğaçlama yapmalarının form algılarına bir etkisi olacağını düşündükleri, Ö3 ve Ö6’nın ise, bir etkisi olacağını düşünmedikleri görülmektedir.

Ö1, Ö2 ve Ö4, doğaçlama yapmanın form algısına olumlu bir etkisi olacağını, doğaçlama yaparak formun uzun vadede daha iyi algılanabileceğini düşündüklerini belirtmişlerdir. Ö5, doğaçlama sırasında şarkının neresinde olunduğuyla ilgili farkındalık yaratacağını düşünerek, doğaçlamanın form algısına olumlu bir etkisi olacağını düşünmektedir. Ö7, form algısının hissiyatla alakalı olduğunu ve doğaçlamanın form algısını geliştirebileceğini düşündüğünü ifade etmektedir.

Tablo 17. Keman Öğrencilerinin Doğaçlama Çalışmalarının Keman Eğitiminde Yer Almasına İlişkin Görüşleri

	Evet	Hayır
f	7	-

Tablo 17’de, öğrencilerinin tümünün, doğaçlama çalışmalarının keman eğitiminde yer alması gereken bir unsur olduğunu düşündükleri görülmektedir.

Tablo 18. Keman Öğrencilerinin Doğaçlama Çalışmalarının Keman Eğitiminde Yer Almasının Sağlayacağı Katkı Durumlarına İlişkin Görüşleri

Tema	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7
Müzikalite		X					
Nüans		X					
Yaratıcılık	X		X				
Farklı Bakış Açısı					X		X

Tablo 18’de, Ö1’in yaratıcılık, Ö2’nin müzikalite ve nüans, Ö3’ün yaratıcılık, Ö5 ve Ö7’nin farklı bir bakış açısı sağlama nedenleriyle doğaçlamanın keman eğitiminde yer alması gerektiğini düşündükleri görülmektedir. Doğaçlamanın en çok yaratıcılık ve farklı bir bakış açısı sağladığı nedenlerinin yer aldığı gözlenmektedir. Ö4 ve Ö6 ise, doğaçlamanın keman eğitiminde yer alması gerektiğini düşündüklerini ifade etmiş olup, eğitimde yer alması gerekliliğine ilişkin herhangi bir neden belirtmemişlerdir.

Ö1, doğaçlama çalışmalarının keman eğitiminde yer alması ve dersin 15-20 dakikasının doğaçlama çalışmalarına ayrılması gerektiğini ifade etmiştir. Ö2, doğaçlama

çalışmalarının yapılabilmesine ilişkin çalgı ders saatlerinin yeterli uzunlukta olmadığını, müzik eğitim fakültelerinde derslerin çoğunlukla teori üzerinden işlendiğini bu yüzden müzikalitenin çok gelişemediğini, doğaçlama sayesinde bu tür eksikliklerin giderilebileceğini ve öğrencilerin müzik yapmaya daha fazla odaklanabileceğini düşündüğünü belirtmektedir. Ö4, doğaçlama çalışmalarının keman eğitiminde mutlaka yer alması gerektiğini ancak çalgı ders saatlerinin bu tür çalışmalar için yeterli sürede olmadığını ifade etmiştir. Ö7 ise, doğaçlama çalışmalarının keman eğitiminde mutlaka yer alması gerektiğini, öğrencilerin kurallar dâhilinde işlenen çalgı derslerinde doğaçlama çalışmaları sayesinde daha farklı düşünme ve üretme becerisine sahip olabileceğini ifade etmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Doğaçlama, kişinin kendisi için müzik bulmanın bir yolu olup, taklitten ziyade bir keşif sürecidir (Abramson'dan aktaran Hickey, 2009, s.289). Doğaçlama becerisinin gelişmesi ile, öğrencilerin içsel kaynağından gelen müzikal fikirler, anlamlı bir şekilde özgün müzikal ifadelere dönüşür. Elde edilen bulgular doğrultusunda, 7 keman öğrencisinden yalnızca 3'ünün 2 ve 3 senelik bir doğaçlama deneyimine sahip olduğu ve bu deneyimin tonal yapıdaki eserlerde, rap müziğinde ve Türk halk müziğinde gerçekleştirildiği görülmektedir. Öğrencilerin tümünün keman derslerinde doğaçlamaya yönelik çalışmalar yapmadıkları tespit edilmiş olup, doğaçlamanın müzik türleri arasında köprü görevi sağladığını ve çalgıları ile doğaçlama yapmalarının; yaratıcılık, tonalite, müzikalite, çalgıya hâkimiyet, özgürlük, farklı bakış açıları ve teknik gibi becerileri geliştirerek çalgıyı daha iyi icra etmeye olanak sağlayacağını düşündükleri görülmektedir). Bu nedenle doğaçlamanın keman eğitiminde yer alması gerektiğini düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Çalgı eğitiminin bir parçası olarak öğrencilerden doğaçlama yapmalarını istemek, bir öğrencinin müziğin yapılarını amaç ve anlamla zihinsel olarak tasarlama yeteneğini makul ölçüde artırır (Azzara, 1993, s. 330). Doğaçlama çalışmaları, ders içerisinde yaratıcı becerilerin ortaya çıkması için öğrencilere ifadesel bir özgürlük alanı sağlayarak, derse yönelik içsel motivasyonu desteklemektedir. “Doğaçlama gibi öğrenciye karar verme imkânı tanıyan yaratıcı

faaliyetlerin öğretime dâhil edilmesi, keman öğretme öğrenme koşullarını daha iyi bir noktaya çıkarmak için uygun bir yol gibi görünmektedir” (Azzara’dan aktaran Güleç, 2017, s. 9). Doğaçlama yapmanın ajilite, form algısı, birlikte çalma ve grup dinamiğine bir etkisi olduğunu düşünen öğrencilerin çoğunlukta olmasının yanı sıra, bir etkisi olmadığını düşünen öğrencilerin olduğu da görülmektedir. Keman öğrencilerinden bazılarının, doğaçlama uygulamalarının keman derslerinde yer alması gerektiğini düşündüklerine, ancak çalgı ders saatlerinin doğaçlama çalışmaları için yeterli uzunlukta olmadığına yönelik görüşleri tespit edilmiştir.

Elde edilen bulgulardan çıkarılan sonuçlar doğrultusunda, keman öğrencilerinin yaratıcılık, tonalite, müzikalite, çalgıya hâkimiyet, özgürlük, farklı bakış açıları, ajilite, form algısı ve teknik gibi becerilerinin geliştirilmesi ve bu sayede çalgılarını daha iyi icra etmelerine olanak sağlanması amacıyla, doğaçlama çalışmalarına keman ve diğer bireysel çalgı eğitimlerinde de yer verilmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Azzara, C. D. (1993). Audiation-based improvisation techniques and elementary instrumental students' music achievement. *Journal of Research in Music Education*, 41(4), 328-342.
- Bailey, D. (2011). *Doğaçlama*. (A. Bucak, Çev.). İstanbul: Pan.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2022). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Güleç, G. (2017). *Keman çalmada doğaçlama çalışmalarının öğrencilerin müzikal yaratıcılık ve keman çalma performansları üzerindeki etkileri* (Buca eğitim fakültesi örneği). Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Hickey, M. (2009). Can improvisation be 'taught'? A call for free improvisation in our schools. *International Journal of Music Education*, 27(4), 285-299.
- Kaplan, E. (2017). *Caz doğaçlamasında melodi sazlarının zamansal ve dokusal kurgu ve davranış modellerinden hareketle vokal doğaçlama olanaklarının genişletilmesi. Geleneksel uygulamalar ve yeni yöntemler*. Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Say, A. (2005a). *Müzik ansiklopedisi*. (c. 1). Ankara: Müzik Ansiklopedisi.
- Say, A. (2005b). *Müzik ansiklopedisi*. (c. 2). Ankara: Müzik Ansiklopedisi.
- Sönmez, V., Alacapınar, F. G. (2019). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

SUMMARY

Purpose

Improvisation practices, which develop students' high-level music thinking skills, provide many gains to the individual, especially creativity. Because of these gains, it is seen that improvisation practices, which have an important place in music education, are not given enough importance in classical instrument education, which is generally carried out by adhering to the notation. In violin education, there are some goals set and etudes and works applied to gain behaviors towards these goals. When we look at the target behaviors, it is seen that the development of creativity is not one of them. In this direction, it can be said that performers who want to improvise develop their improvisation skills in line with their own efforts. The aim of the research is to determine and analyze violin students' views on improvisation practices in violin. The research is considered important in terms of creating awareness about improvisation practices in violin.

Method

This study, in which qualitative research methods and techniques were used, is a case study to determine violin students' views on improvisation practices in violin. Seven volunteer violin students studying at Gazi University Gazi Faculty of Education, Department of Fine Arts Education, Department of Music Education constitute the study group of this research. In order to reach the violin students' views on improvisation practices in violin, the interview technique was applied and a semi-structured interview form was created in line with this technique. The semi-structured interview form, which was prepared by the researcher and consisted of 15 questions, was examined by three different field experts in order to evaluate the intended information in terms of measurement, comprehensibility and suitability to the content. As a result of the experts' evaluations, no item was removed from the interview form, but nine questions were corrected and the 15-question semi-structured interview form was finalized. After the application of the interview form prepared for the study group, content analysis method was applied to analyze the data obtained, and similar and different features were identified by coding and themes in order to give meaning, detail and depth to qualitative research.

Discussion and Results

In line with the findings obtained, it is seen that only 3 of the 7 violin students have 2 and 3 years of improvisation experience, and this experience is realized in tonal works, rap music and Turkish folk music. It was determined that all of the students did not practice improvisation in violin lessons, and it is seen that they think that improvisation provides a bridge between musical genres and that improvising with their instruments will enable them to perform the instrument better by developing skills such as creativity, tonality, musicality, mastery of the instrument, freedom, different perspectives and technique. Therefore, it was concluded that they think improvisation should be included in violin education. In addition to the majority of students who think that improvisation has an effect on agility, form perception, playing together and group dynamics, there are also students who think that it has no effect. Some of the violin students thought that improvisation practices should take place in violin lessons, but their opinions were that the

instrumental lesson hours were not long enough for improvisation activities. In line with the conclusions drawn from the findings, it is recommended that improvisation activities should be included in violin and other individual instrument education in order to improve violin students' skills such as creativity, tonality, musicality, instrument mastery, freedom, different perspectives, agility, form perception and technique and thus enable them to perform their instruments better.

ORCID

Ayşe Çağlak ORCID 0000-0003-0085-456X

Mehmet Akpınar ORCID 0000-0003-3545-7169

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu makaleye birinci yazar %60, ikinci yazar %40 oranda katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Veri toplama sürecinde görüşme sorularını cevaplayan Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Programı'nda okuyan öğrencilere teşekkür ederiz.

Çatışma Beyanı

Araştırmacıların, araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma, Gazi Üniversitesi Etik Komisyonunun 11.01.2022 tarih ve 77082166-302.08.01-264185 sayılı onayı ile yürütülmüştür.